

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ТИЧИНСЬКИЙ Олег Олександрович

УДК 657.421

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«ОБЛІК І АУДИТ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
Олег ТИЧИНСЬКИЙ

Науковий керівник
Ярмолюк Олена Феліксівна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2024

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., доц. Сус Юрій Юрійович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту: допустити до захисту

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № ____ від __ грудня 2024 року

Завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту _____ Наталія МАЛЮГА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент ТИЧИНСЬКИЙ Олег Олександрович захистив кваліфікаційну роботу з
оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____,

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____

Ганна МАЙДУДА

АНОТАЦІЯ

Тичинський О. О. Облік і аудит готової продукції підприємств легкої промисловості. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних та практичних аспектів організації обліку і аудиту готової на підприємствах легкої промисловості. Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності підприємств для вдосконалення системи бухгалтерського обліку і аудиту, а також при розробці навчальних матеріалів у сфері обліку і оподаткування.

Ключові слова: готова продукція, бухгалтерський облік, аудит, управління, легка промисловість.

ABSTRACT

Tychynsky O.O. Accounting and audit of finished products of light industry enterprises. – Qualification work in the form of a manuscript.

Qualification work for the degree of master in the specialty 071 «Accounting and taxation». – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work is devoted to the study of theoretical, methodological and practical aspects of the organization of accounting and audit of finished products at light industry enterprises. The results of the study can be used in the practical activities of enterprises to improve the accounting and audit system, as well as in the development of educational materials in the field of accounting and taxation.

Keywords: finished products, accounting, audit, management, light industry.

ЗМІСТ

ВСТУП		5
Розділ 1.	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	9
1.1.	Готова продукція як об'єкт обліку, аналізу та аудиту	9
1.2.	Функціональне значення бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в системі управління молокопереробними підприємствами	12
1.3.	Особливості господарської діяльності та оцінка економічного стану підприємств легкої промисловості	16
Розділ 2.	ПОБУДОВА СИСТЕМИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГОТОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	22
2.1.	Організація первинного обліку готової продукції на підприємствах	22
2.2.	Організація та методика облікового процесу формування готовою продукцією на підприємствах	28
Розділ 3.	ПОБУДОВА СИСТЕМИ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГОТОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	35
3.1.	Моделювання системи аудиту готової продукції на підприємстві	35
3.2.	Удосконалення системи аналітичного забезпечення управління готовою продукцією підприємств	38
ВИСНОВКИ.....		42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....		44
ДОДАТКИ.....		49

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Діяльність кожного господарюючого суб'єкта в сучасних умовах викликає інтерес у багатьох учасників ринкових відносин, які зацікавлені в досягненні позитивних результатів його функціонування.

Розвиток ринкових відносин передбачає конкурентну боротьбу між різними товаровиробниками, і перемогу здобудуть ті з них, хто найефективніше використовує всі доступні ресурси. Успішність кожного підприємства полягає у підвищенні економічної ефективності виробництва продукції.

Облік готової продукції є невід'ємною частиною управлінської практики, і його актуальність зростає у зв'язку з тим, що більшість підприємств займається виробництвом товарів, які потребують обліку. В умовах економічних труднощів в Україні державна підтримка виробників є надзвичайно важливою; вона повинна стимулювати підприємства до зростання, пропонувати пільги та зменшувати податковий тиск.

Правильна організація бухгалтерського обліку та звітності на підприємствах є критично важливою для розвитку національної економіки України. Раціональний підхід до бухгалтерського обліку суттєво впливає на діяльність підприємства. Часті зміни та доповнення до нормативних документів, які не завжди доводяться до платників податків, можуть призводити до випадкових порушень чинного законодавства.

Матеріальні цінності, такі як виробничі запаси, готова продукція та товари, є основою господарської діяльності. Тому важливо звернути увагу на організацію контролю та аналізу надходження, збереження та використання цих активів.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню проблем організації та методики обліку готової продукції присвячено роботи як вітчизняних, так і закордонних учених і фахівців, серед яких можна виділити: Н. С. Петришину, О. О. Радзіонову, О. А. Подолянчука, І. С. Захарчука, Т. Д. Маркову, А. Я. Ілуцу, Р. В. Перуна,

Т. В. Семеняку. Чималий внесок у дослідження організації та методики аудиту готової продукції зробили такі науковці, як Т. С. Яровенко, А. І. Чернова, О. А. Нужна та В. Г. Кравчак, Я. О. Єрьомченко, В. М. Кравченко, І. В. Поповиченко, О. В. Лантух та ін. Актуальність даної теми полягає у визначенні високих показників виробництва і реалізації готової продукції, а також її якості.

Мета і завдання дослідження. *Мета* кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних основ та удосконаленні практичних аспектів бухгалтерського обліку та аудиту готової продукції.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні *завдання*:

- дослідження готової продукції як об'єкту обліку та аудиту;
- вивчення особливостей господарської діяльності та оцінка економічного стану підприємств легкої промисловості;
- обґрунтування процесу документування операцій з готовою продукцією, синтетичний і аналітичний облік;
- формування особливостей відображення обліку готової продукції підприємств;
- обґрунтування напрямів удосконалення обліку і аудиту та практичних пропозицій щодо підвищення ефективності управління готовою продукцією.

Об'єктом дослідження є процеси обліку та аудиту готової продукції на підприємстві. *Предметом дослідження* є виступають методи і засоби забезпечення точності, ефективності та прозорості обліку і аудиту готової продукції в умовах сучасних викликів.

Методи дослідження. У процесі дослідження обліку та аудиту готової продукції підприємства використовувалася: методи теоретичного узагальнення та аналізу – для вивчення економічної сутності готової продукції та для узагальнення нормативно-правового забезпечення обліку та аудиту готової продукції в Україні; методи економічного аналізу – для аналізу динаміки та структури готової продукції

підприємства; методи спостереження та порівняння – для дослідження практики обліку та аудиту готової продукції на конкретних підприємствах; метод моделювання - для розробки рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку та аудиту готової продукції із використанням інформаційних технологій; графічний метод – для візуалізації результатів аналізу облікових даних у формі таблиць, графіків і діаграм; методи індукції та дедукції – для формування висновків на основі узагальнення теоретичних положень і практичного досвіду.

Використання цих методів дало змогу отримати достовірні результати, розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку і контролю готової продукції на підприємствах в умовах сучасних економічних викликів.

Інформаційною базою дослідження є фінансова звітність підприємства, його статут, нормативно-правові акти щодо обліку і контролю готової продукції, офіційна статистична інформація, дані з Інтернету, навчальна економічна література та наукові праці вітчизняних вчених-економістів. Ці джерела забезпечили комплексність та обґрунтованість отриманих результатів.

Наукова новизна роботи полягає у розробці нових підходів до обліку та аудиту готової продукції підприємств в умовах сучасного економічного середовища, яке характеризується високим рівнем невизначеності, впливом цифровізації та геополітичними викликами.

Практичне значення цього дослідження полягає в удосконаленні системи обліку та контролю за готовою продукцією підприємств. Отримані результати можуть бути застосовані для оптимізації облікових і контрольних процесів у компаніях різних секторів, що в свою чергу сприятиме підвищенню їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки і пропозиції дослідження доповідалися на всеукраїнських науково-практичних конференціях і були опубліковані у збірниках [35, 36, 37].

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст кваліфікаційної роботи наведено на 49 сторінках, на яких представлено 4 таблиці та 10 рисунків. Робота містить вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел, який налічує 40 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Готова продукція як об'єкт обліку, аналізу та аудиту

В сучасних умовах ведення господарської діяльності підприємствам надано значні права та можливості для реалізації своїх економічних інтересів, а також для організації виробництва і збуту продукції. Готова продукція є важливим елементом оборотних активів підприємства і займає провідну позицію в його діяльності. Випуск та реалізація продукції безпосередньо впливають на фінансові результати роботи компанії, оскільки реалізація готової продукції є основним джерелом доходу.

Суб'єкти господарювання враховують свої ресурсні можливості, а також різні фактори, що впливають на ефективність використання виробничого потенціалу. Оскільки існує безліч напрямків реалізації готової продукції, виникають певні проблеми, пов'язані з її обліком [4].

Готова продукція – це виріб або напівфабрикат, робота чи послуга, що пройшли всі необхідні стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або технічним умовам, були прийняті технічним контролем і придатні для зберігання на складі або поставки замовникові відповідно до чинного порядку прийняття продукції [23].

Усі елементи виробничого процесу, включаючи сировину та матеріали, що перебувають на різних стадіях технологічного циклу, формують незавершене виробництво. Готова продукція може мати різноманітні кількісні та якісні характеристики, такі як маса, кількість одиниць, довжина, сорт тощо. Проте в будь-якому випадку продукція повинна мати вартісну оцінку.

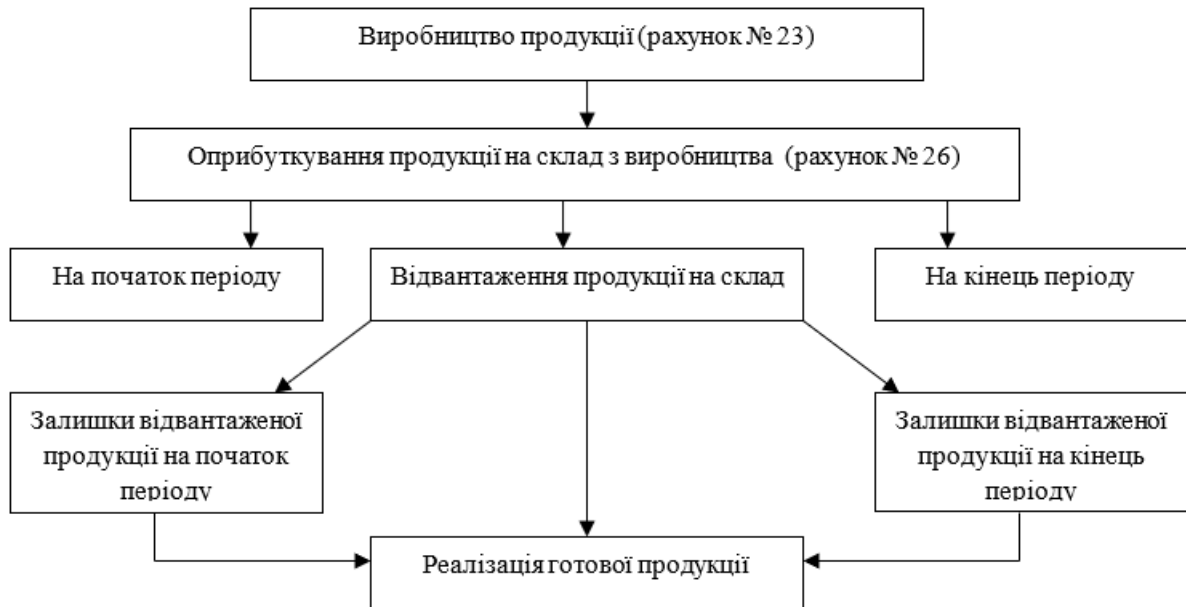

Рис 1.1. Модель взаємозв'язку між виробництвом та реалізацією продукції

Джерело: узагальнено автором за [23; 5]

У процесі виробництва (аналогічно 23 рахунку бухгалтерії) кожне підприємство несе певні витрати, до яких входять матеріальні витрати, витрати на оплату праці та інші витрати. Результатом цього виробничого циклу є отримання готової продукції (26 рахунок), яку підприємство подаватиме на склад. Частина готової продукції компанія залишає для подальшого використання у виробництві (залишки відвантаженої продукції на початок та кінець періоду), тоді як іншу частину реалізує з метою отримання прибутку.

Готова продукція на підприємстві легкої промисловості проходить через кілька ключових етапів:

- випуск продукції з виробництва та її здача на склади;
- зберігання продукції на складах компанії;
- відпуск продукції для місцевих покупців та її відправка іншим споживачам;
- надання продукції для внутрішніх потреб основних цехів, реалізація продукції (наприклад, тара власного виробництва);

- здійснення продажу продукції, що полягає в отриманні готової продукції від покупців за відпущену продукцію [33].

У бухгалтерському обліку готова продукція оцінюється за фактичною собівартістю, що може бути визначено лише після збору всіх витрат та калькулювання. Для цього також необхідно вести щоденний облік наявності та руху готової продукції, а також визначати її вартісні характеристики. Тому в поточному обліку готова продукція оцінюється за зафіксованими на підприємстві «твердими» обліковими цінами. Цими цінами можуть бути середньорічна собівартість, планова собівартість, оптово-торгова, договірна або фактична собівартість.

Методологічні основи формування інформації про готову продукцію в бухгалтерському обліку визначаються НП(С)БО 9 «Запаси» [22] та НП(С)БО 16 «Витрати». Готову продукцію можна класифікувати за різними характеристиками (рис. 1.2) [21].

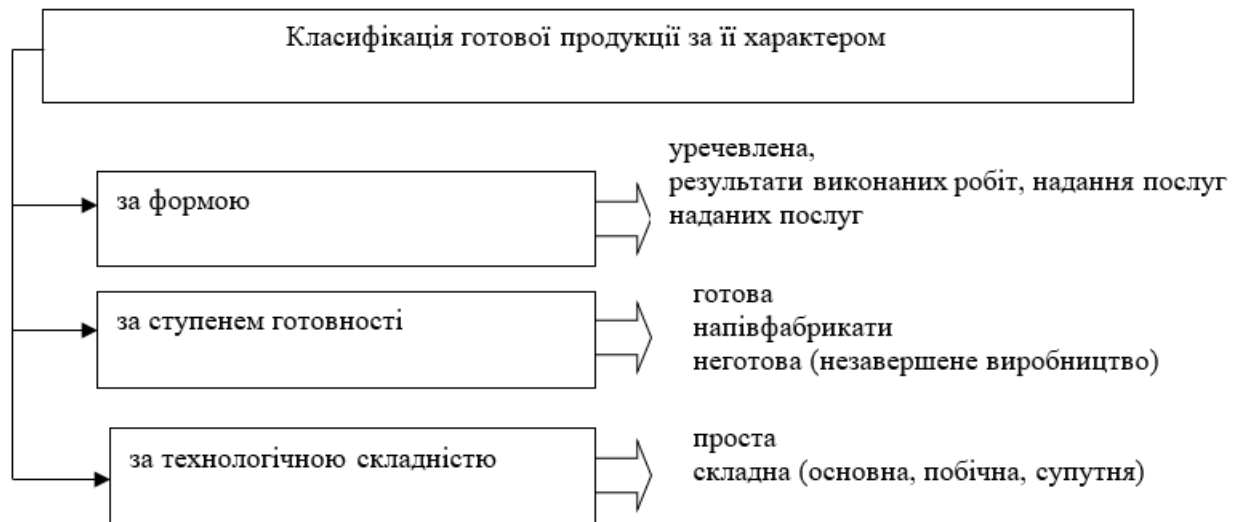

Рис. 1.2. Класифікація готової продукції відповідно до чинного законодавства

Джерело: узагальнено автором за [21; 22]

В умовах сучасної економіки, яка характеризується динамічними змінами, конкурентною боротьбою, а також глобалізацією, облік готової продукції стає одним

із ключових аспектів діяльності виробничих підприємств. Сучасний ринок вимагає не лише ефективного управління процесами виробництва, а й забезпечення точності, достовірності та своєчасності у фінансовій інформації.

Отже, ключовим аспектом функціонування виробничого підприємства є налагодження ефективних процесів виробництва та реалізації конкурентоспроможної готової продукції. Важливо враховувати весь спектр діяльності підприємства, що включає маркетингові дослідження для визначення потреб споживачів, розробку нових продуктів, рекламні кампанії для збуту продукції та інші процеси. Бухгалтерське фіксування всіх аспектів діяльності підприємства є запорукою коректного складання фінансових звітів та отримання достовірних фінансових результатів.

1.2. Функціональне значення бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в системі управління підприємствами легкої промисловості

У сучасних ринкових умовах ключовим аспектом успішної діяльності будь-якого підприємства є підвищення економічної ефективності процесів виробництва та реалізації готової продукції. Ефективне управління компанією неможливе без наявності точних і добре систематизованих даних про облікові процеси реалізації продукції. Контроль за відвантаженням та реалізацією готової продукції грає важливу роль у забезпеченні прибутковості підприємства, а також у досягненні як соціальної, так і економічної ефективності його діяльності [32].

Бухгалтерський облік – це систематичний процес виявлення, оцінки, реєстрації та узагальнення фінансових операцій підприємства з метою отримання достовірної фінансової інформації, яка використовується для управлінських рішень, оцінки фінансового стану та результатів діяльності.

Основні функції бухгалтерського обліку в управлінні підприємствами легкої промисловості є:

1. Забезпечення інформаційною базою для управлінських рішень, оскільки бухгалтерський облік надає керівництву підприємств достовірні дані про фінансовий стан, результати діяльності та основні економічні показники. Це дозволяє менеджерам приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку стратегії, оптимізації витрат, формування цінової політики тощо.

2. Формування інформації для здійснення контролю за надходженням, використанням та збереженням ресурсів підприємства. Це включає облік матеріальних цінностей, затрат праці, грошових коштів, що забезпечує раціональне використання ресурсів. Водночас, саме в умовах легкої промисловості, де важливі якості використання сировини, контроль витрат та інвентаризація запасів дозволяють знижувати витрати і оптимізувати виробничі процеси.

3. Бухгалтерський облік сприяє аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. За допомогою фінансової звітності (баланси, звіти про фінансові результати) можна виявити прибутковість, рентабельність та ефективність використання ресурсів. Керівники можуть використовувати ці дані для оцінки ефективності різних напрямків діяльності, визначення слабких місць і розробки заходів для поліпшення фінансових показників.

4. На основі бухгалтерських даних підприємства формується фінансовий бюджет, розрахунок необхідних витрат та прогноз доходів. Це дозволяє підприємству планувати свою діяльність на короткострокову та довгострокову перспективу, а також допомагає у веденні бюджету витрат на виробництво, рекламу, дослідження та розвиток, що особливо важливо в умовах конкурентного середовища легкої промисловості.

5. Ведення бухгалтерського обліку забезпечує підприємство необхідною інформацією для внутрішніх і зовнішніх аудитів. Це дозволяє виявити недоліки в управлінні, оптимізувати процеси та знизити фінансові ризики. Для компаній легкої промисловості, які часто підлягають аудиторам з боку контролюючих органів чи інвесторів, чітка облікова політика є необхідною умовою.

6. Система бухгалтерського обліку допомагає у формуванні загальної стратегії підприємства. Аналіз даних з обліку може вказувати на перспективні ринки, нові продукти та послуги, а також на оптимальні канали постачання. Це особливо актуально для підприємств легкої промисловості, де зміни в попиті та модних тенденціях можуть швидко змінювати обсяг і структуру виробництва.

Бухгалтерський облік виконує важливу роль в управлінні підприємствами легкої промисловості, забезпечуючи інформаційну базу для прийняття управлінських рішень, контроль за ресурсами, аналіз фінансових результатів, бюджетування, виконання вимог законодавства та підтримку стратегічного управління. Ефективна система бухгалтерського обліку сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, оптимізації витрат і забезпечення їх стабільного розвитку в умовах швидко змінного ринкового середовища [22].

Аналіз є важливим інструментом для прийняття управлінських рішень в підприємствах легкої промисловості, що включає в себе оцінку фінансового стану, ефективності використання ресурсів, продуктивності праці, якості продукції та ринкових умов. Аналіз надає інформацію, необхідну для прийняття стратегічних і тактичних рішень. Це стосується як короткочасного, так і довгострокового планування. На основі аналітичних даних управлінці можуть виявити проблеми, можливості для зростання та ефективно реагувати на зміни в ринковій ситуації, швидко адаптуючи стратегію виробництва та збуту.

Аналіз фінансових показників, таких як прибуток, витрати, рентабельність і ліквідність, дозволяє підприємствам легкої промисловості оцінити свою фінансову стабільність. Це важливо для контролю за виконанням бюджетів, забезпечення платежів і підтримання інвестиційної привабливості бізнесу. Регулярний аналіз фінансової звітності дає змогу не тільки виявити слабкі місця, але й планувати оптимальні шляхи їх усунення.

Водночас, аналіз ефективності виробництва дозволяє підприємством виявити вузькі місця, оцінити продуктивність обладнання, а також використання трудових та

матеріальних ресурсів. На основі отриманих даних можна вдосконалити технологічні процеси, скоротити витрати та підвищити якість виробництва. Це сприяє зниженню витрат та підвищенню конкурентоспроможності продукції.

В умовах високої конкуренції на ринку легкій промисловості якість продукції є критерієм успіху. Аналіз допомагає оцінити відповідність продукції стандартам і споживчим вимогам, а також виявити фактори, що впливають на якість. Реалізація системи управління якістю на основі аналітичних даних дозволяє зменшити кількість дефектів, що, у свою чергу, підвищує задоволеність споживачів та знижує витрати на повернення і ремонту продукції.

В умовах сьогодення аналіз ринку та конкурентного середовища дозволяє підприємствам виявити тенденції у попиті, зміни у поведінці споживачів та нові можливості на ринку. Підприємства, які проводять регулярний аналіз зовнішнього середовища, мають змогу швидше втілювати свої стратегії, пристосовуючи пропозиції до потреб клієнтів, що підвищує їх конкурентоспроможність.

Аналіз виконує ключову роль у плануванні діяльності підприємства. На основі аналітичних досліджень розробляються планові показники, а контроль за виконанням цих планів здійснюється шляхом їх порівняння з фактичними результатами. Це дає можливість вчасно коригувати діяльність підприємства, забезпечуючи оптимальні умови для досягнення поставлених цілей.

Аналіз у системі управління підприємствами легкої промисловості виконує багато функцій, сприяючи поліпшенню управлінських рішень та загальної ефективності бізнесу. Він допомагає менеджерам адаптуватися до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі, підвищувати якість продукції, знижувати витрати та забезпечувати стійкий розвиток підприємства. В умовах сучасної економіки, де динамізм ринків та швидкість змін є критично важливими, значення аналітичних досліджень стає незаперечним.

Аудит на підприємствах легкої промисловості є важливим елементом забезпечення ефективного управління та контролю за фінансовою і виробничою

діяльністю. Цей процес передбачає систематичну перевірку фінансової звітності, внутрішніх контролів та дотримання нормативних вимог. Основні аспекти аудиту в контексті підприємств легкої промисловості розглянемо далі.

Мета і завдання аудиту:

1) аудитори оцінюють достовірність фінансових звітів, що дає змогу зацікавленим сторонам (інвесторам, кредиторам, керівництву) оцінити фінансовий стан підприємства;

2) аудит включає перевірку відповідності діяльності підприємства чинному законодавству, стандартам і внутрішнім правилам;

3) аудит сприяє оцінці ефективності внутрішніх контролів, що дозволяє виявити слабкі місця й ризики, які можуть загрожувати підприємству;

4) проведений аудит пропонує рекомендації по вдосконаленню управлінських стратегій та процесів, що може призвести до підвищення ефективності [18].

Аудит на підприємствах легкої промисловості виконує ключову роль у забезпеченні фінансової прозорості і управлінської ефективності. Завдяки об'єктивній оцінці системи обліку, внутрішніх контролів і загальної фінансової діяльності, аудит служить основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та стратегічних ініціатив. Аудит є невід'ємною складовою системи управління підприємствами легкої промисловості. Завдяки аудитору підприємства отримують об'єктивну інформацію, яка дозволяє приймати обґрунтовані рішення та забезпечує стабільний розвиток у конкурентному середовищі. Тому його роль в управлінні та досягненні стратегічних цілей є дуже важливою для сталого успіху підприємств у легкій промисловості.

1.3. Особливості господарської діяльності та оцінка економічного стану підприємств легкої промисловості

Легка промисловість є важливим сектором економіки, що включає виробництво текстилю, одягу, шкіряних виробів, взуття, та інших товарів широкого

споживання. Господарська діяльність підприємств легкої промисловості має свої специфічні особливості, які визначають їх функціонування та розвиток.

Підприємства легкої промисловості виробляють великий спектр товарів, враховуючи різноманіття смаків та потреб споживачів. Це включає виробництво як серійних, так і індивідуальних замовлень, що дозволяє компаніям адаптуватись до зміни моди та попиту. Водночас, даний сектор характеризується великою кількістю учасників включаючи як малий, так і великий бізнес. Водночас, конкуренція вимагає постійного вдосконалення продукції, технологій, а також впровадження нових маркетингових стратегій.

ПАТ "Бердичівська фабрика одягу" — підприємство, яке займається виробництвом одягу та текстильних виробів в Україні. Фабрика була заснована в середині 20-го століття і за декілька десятиліть стала однією з провідних підприємств у галузі текстильного виробництва в Україні.

ПАТ "Бердичівська фабрика одягу" спеціалізується на виробництві різноманітного одягу, включаючи повсякденний, спортивний та формений одяг. Основна частина продукції реалізується на українському ринку, фабрика має ряд партнерів та клієнтів, з якими співпрацює.

ПАТ "Бердичівська фабрика одягу" – це підприємство з багатою історією, яке продовжує адаптуватися до сучасних умов ринку. Зосереджуючи увагу на якості продукції та інноваціях, підприємство має потенціал для подальшого розвитку на внутрішньому та міжнародному ринках.

Характеристику ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за кодами економічної класифікації представлено на рис. 1.3.

Динаміка активів ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за 2021-2023 роки наведена в табл. 1.1. За досліджуваний період загальна сума активів в 2023 році зменшилась порівняно з 2021 роком на 8712,0 тис. грн. (15,06 %). Це відбулось внаслідок зменшення необоротних активів ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за останні три роки на 2207,0 тис. грн. (-5,94 %).

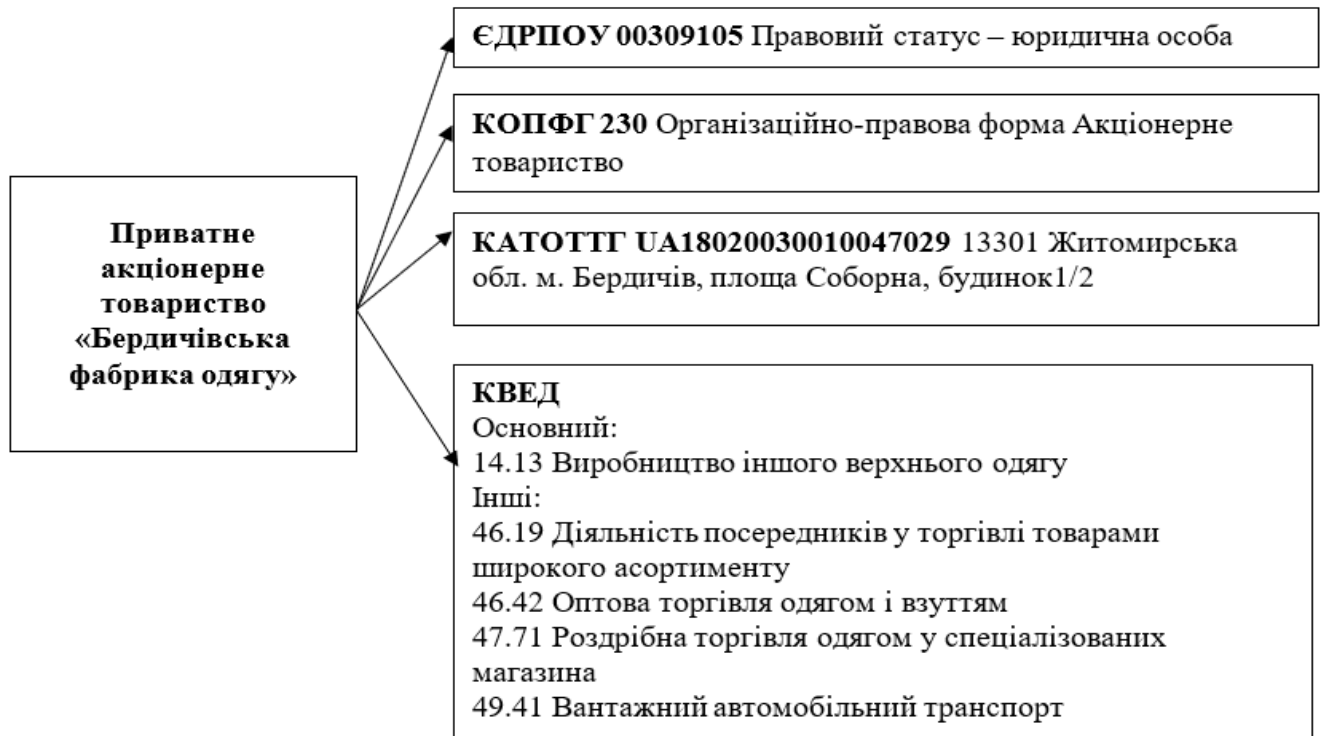

Рис. 1.3. Характеристика ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за кодами економічної класифікації

Джерело: узагальнено автором

Таблиця 1.1

Динаміка активів ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. від 2021 р.	
	2021	2022	2023		
				тис.грн.	%
Незавершені капітальні інвестиції	621,0	542,0	606,0	-15,0	-2,42
Основні засоби	36516,0	35177,0	34324,0	-2192,0	-6,00
Необоротні активи	37137,0	35719,0	34930,0	-2207,0	-5,94
Запаси	6085,0	5780,0	9887,0	3802,0	62,48
Дебіторська заборгованість за товари і послуги	193,0	573,0	226,0	33,0	17,10
Дебіторська заборгованість з бюджетом	1175,0	5005,0	742,0	-433,0	-36,85
Інша поточна дебіторська заборгованість	4409,0	4420,0	3182,0	-1227,0	-27,83
Гроші та їх еквіваленти	8854,0	187,0	174,0	-8680,0	-98,03
Оборотні активи	20716,0	15965,0	14211,0	-6505,0	-31,40
Активи	57853,0	51684,0	49141,0	-8712,0	-15,06

Джерело: розраховано автором

Водночас, аналіз стану оборотних активів ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» показав, що їх сума за 2021-2023 роки скоротилась на 6505,0 тис. грн. (-31,40 %), завдяки скороченню вартості грошей та їх еквівалентів на 8680,0 тис. грн. (-98,03 %). В той же час в складі оборотних активів протягом 2021-2023 років зросла вартість запасів на 3802,0 тис. грн. (62,48 %).

Аналіз пасиву балансу ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за 2021-2023 роки за узагальнено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Динаміка пасивів ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. від 2021 р.	
	2021	2022	2023	тис.грн.	%
Зареєстрований капітал	1585,0	1585,0	1585,0	0,0	0,00
Додатковий капітал	7041,0	7041,0	7041,0	0,0	0,00
Нерозподілений прибуток	13485,0	8708,0	18467,0	4982,0	36,94
Власний капітал	22111,0	17334,0	27093,0	4982,0	22,53
Довгострокові забезпечення	831,0	0,0	498,0	-333,0	-40,07
Довгострокові зобов'язання	831,0	0,0	498,0	-333,0	-40,07
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	27472,0	26925,0	11791,0	-15681,0	-57,08
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1257,0	1256,0	2505,0	1248,0	-99,28
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	1394,0	1180,0	1649,0	255,0	18,29
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	4788,0	4989,0	5605,0	817,0	17,06
Поточні зобов'язання	34911,0	34350,0	21550,0	-13361,0	-38,27
Пасив	57853,0	51684,0	49141,0	-8712,0	-15,06

Джерело: розраховано автором

За досліджуваний період сума пасивів в 2023 році дорівнювала 49141.0 тис. грн. Вона зменшилась при порівнянні з 2021 роком на 8712.0 тис. грн. (-15.06 %). Така динаміка відбулась завдяки збільшенню власного капіталу ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за останні три роки на 4982.0 тис. грн. (22.53 %).

Динаміка фінансових результатів ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за 2021-2023 роки наведена в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Динаміка фінансових результатів ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	тис. грн, +/-	% (раз)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	117823,0	130137,0	172493,0	54670,0	46,40
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	105469,0	112283,0	130943,0	25474,0	24,15
Валовий прибуток (збиток)	12354,0	17854,0	41550,0	29196,0	236,33
Інші операційні доходи	238,0	980,0	2004,0	1766,0	742,02
Адміністративні витрати	12824,0	12349,0	15841,0	3017,0	23,53
Витрати на збут	414,0	707,0	590,0	176,0	42,51
Інші операційні витрати	8980,0	8856,0	14131,0	5151,0	57,36
Фінансовий результат від операційної діяльності	-9626,0	-3078,0	12992,0	22618,0	234,97
Фінансовий результат до оподаткування	-9626,0	-3078,0	12992,0	22618,0	234,97
Витрати з податку на прибуток	500,0	294,0	3233,0	2733,0	546,60
Чистий прибуток (збиток)	-10126,0	-3372,0	9759,0	19885,0	196,38

Джерело: розраховано автором

Аналіз фінансових показників ПАТ "Бердичівська фабрика одягу" за 2021-2023 роки дає можливість зробити наступні висновки. Так, чистий дохід від реалізації продукції збільшився 54670,0 тис. грн або 46,4%, що свідчить про зростаючий попит на продукцію підприємства і можливу експансію на нові ринки або успішні маркетингові кампанії. За досліджуваний період собівартість реалізованої продукції зросла на 25474,0 тис. грн або 24,15%. Водночас, це зростання є меншим, ніж темпи зростання доходу, що може свідчити про підвищення ефективності виробництва.

У 2023 р., в порівнянні з 2021 р. підприємство отримало прибуток 9759,0 тис. грн, що є значним покращенням на 19885,0 тис. грн або 196,38%. Це свідчить про те,

що підприємство вийшло на прибуткову діяльність і продемонструвало стійке зростання.

Фінансові показники ПАТ "Бердичівська фабрика одягу" за період 2021-2023 років свідчать про позитивні тенденції в розвитку підприємства. Зростання чистого доходу, валового прибутку та чистого прибутку свідчить про успішність бізнес-стратегії та покращення операційної ефективності. Тим не менше, підприємству слід звернути увагу на оптимізацію витрат, щоб забезпечити ще більший фінансовий результат у майбутньому.

Отже, фінансові результати діяльності ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» за період з 2021 по 2023 роки можуть бути охарактеризовані як позитивні. У 2023 році підприємство досягло чистого прибутку, який демонструє стійке зростання протягом усіх років, що аналізуються.

Підприємства легкої промисловості характеризуються специфічними рисами господарської діяльності, такими як широкий асортимент продукції, висока конкуренція, адаптація до моди та технологічні зміни. Оцінка їх економічного стану базується на аналізі фінансових показників, виробничих обсягів, витрат, ринкової позиції, інвестиційної активності та ризиків. Комплексний підхід до цих аспектів є ключем до забезпечення стійкого розвитку і конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах.

РОЗДІЛ 2

ПОБУДОВА СИСТЕМИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГОТОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Організація первинного обліку готової продукції на підприємствах

Організація первинного обліку готової продукції на підприємствах легкої промисловості є критично важливим елементом для забезпечення ефективності виробництва. Вона сприяє швидкому обороту капіталів та максимізації прибутків підприємства. Цей процес включає систематизацію та реєстрацію всіх етапів обліку готової продукції, що дозволяє підприємству контролювати кількість, вартість та якість продукції, забезпечуючи точну інформацію для прийняття управлінських рішень. Це, в свою чергу, підвищує загальну ефективність бізнесу та дозволяє оптимізувати ресурси.

Готова продукція — це товар, який виготовлений відповідно до встановлених стандартів, з використанням необхідної сировини, має завершену форму та пройшов всі контрольні процедури на підприємстві. Цей продукт відповідає всім нормативам, і готовий до зберігання на складі або реалізації на ринку.

Сучасна динаміка господарювання вимагає від керівників підприємств ефективного управління їхніми ресурсами. Для ухвалення якісних управлінських рішень необхідно мати надійну інформаційну базу, яка слугуватиме основою для цього процесу. Ключовим елементом інформаційного забезпечення керівництва є облікова інформація, тому надзвичайно важливою є розробка оптимальної облікової політики, яка гарантуватиме формування повних і достовірних даних обліку.

Облікова політика є важливим інструментом управління підприємством, що формує основу для прийняття бізнес-рішень і забезпечує ефективний контроль за фінансовими потоками. У легкій промисловості, де швидкість реагування на зміни ринкового попиту та модні тенденції особливо важливі, грамотна облікова політика щодо готової продукції стає критично важливою [10].

Відповідно до чинного законодавства облікова політика — це система принципів, методів і процедур, що регулює облік, оцінку, контроль за готовою продукцією. Вона має ключове значення, оскільки забезпечує достовірність фінансових звітів, сприяє максимально ефективному використанню ресурсів та допомагає в управлінні ризиками і прийнятті стратегічних рішень.

На сьогоднішній день в науковому середовищі немає єдиного бачення щодо кількості етапів, що входять до процесу формування облікової політики. Етапи формування облікової політики підприємства легкої промисловості узагальнено на рис. 2.1.

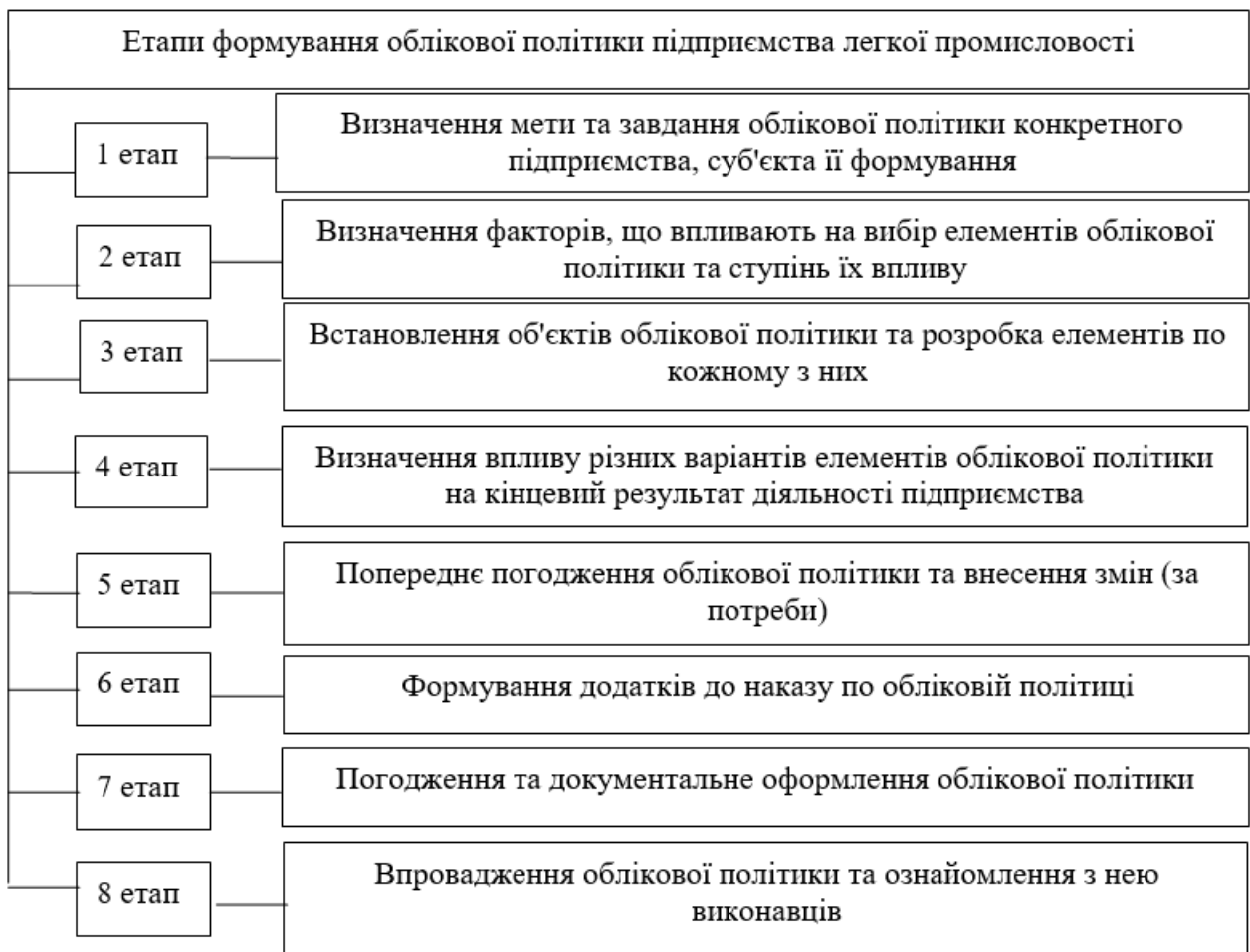

Рис. 2.1. Етапи формування облікової політики підприємства легкої промисловості

Джерело: узагальнено автором

Враховуючи важливість облікової політики для управління підприємством легкої промисловості, необхідно виділити етапи її формування. Важливо підкреслити, що формування облікової політики на підприємствах легкої промисловості має здійснюватися поетапно, згідно з певною встановленою послідовністю. Кожен наступний етап стає можливим лише за умови виконання попереднього, що підкреслює їх взаємозв'язок.

Облікова політика щодо готової продукції на підприємствах легкої промисловості має кілька ключових елементів:

- 1) визначення та облік витрат на виробництво готової продукції (сировина, заробітна плата, накладні витрати);
- 2) вибір методу оцінки готової продукції залежно від ринкових умов і специфіки виробництва;
- 3) визначення ліквідності готової продукції та управління запасами для уникнення перевиробництва та зберігання товарів.
- 4) регулярний моніторинг відповідності запланованих показників фактичним, що допомагає виявляти відхилення та коригувати стратегію.

Безумовно, облікова політика є важливим інструментом управління бухгалтерським обліком на підприємстві. Проте, її значення виходить за межі цього процесу. Як управлінський інструмент, облікова політика підприємства повинна виконувати такі функції:

- 1) інформаційна – забезпечує аналіз форм фінансової звітності, доступної для зовнішніх і внутрішніх користувачів;
- 2) захисна – відіграє ключову роль під час аудиторських і податкових перевірок, а також у вирішенні судових суперечок;
- 3) регулююча – спрямована на правильне відображення господарських процесів і зменшення трудомісткості облікових операцій [кулик].

Формування облікової політики щодо готової продукції на підприємствах легкої промисловості є складним, але необхідним процесом. Вона повинна бути

гнучкою, сучасною та адаптивною, щоб забезпечити підприємству конкурентні переваги і максимізувати прибутки. Системний підхід до обліку, використання новітніх технологій та управлінських практик дозволить підприємствам легкого виробництва досягти високих результатів в умовах динамічного ринку.

Крім того, облікова політика може передбачати встановлення внутрішнього контролю за обліком готової продукції для запобігання помилок, шахрайства та несанкціонованого доступу до цінної інформації про виробництво й оборот готової продукції. Дотримання облікової політики є важливою умовою для забезпечення високої якості облікової інформації та відповідності законодавчим вимогам стосовно фінансової звітності.

Кожен етап руху готової продукції в ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» супроводжується складанням первинних документів, які забезпечують контроль та достовірність обліку. Для підвищення ефективності документування операцій, пов'язаних з рухом готової продукції, важливо посилити контроль за особами, відповідальними за своєчасне та точне оформлення первинних документів. Також доцільно вивчати інформаційні потреби управлінських підрозділів, формувати оперативні дані у вигляді звітів та використовувати їх для оптимізації процесу виробництва та реалізації готової продукції.

Процес формування інформації про готову продукцію в бухгалтерському обліку, як і для інших об'єктів обліку, розпочинається зі складання первинного документа. На ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» випуск продукції з виробництва та її передача на склад оформлюються накладними, відомостями, приймально-здавальними документами та актами приймання. Ці документи містять такі відомості: дата, шифр цеху і складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниця виміру, кількість та ціна за одиницю. Накладні виписуються у двох примірниках: один призначено для здавальника, а інший залишається на складі. Кількість продукції, що оприбутковується на склад, а також її вага і обсяг, повинні точно вимірюватися, підраховуватися і, за потреби, зважуватися [2].

На складі готову продукцію обліковують у кількісному виразі за її видами, використовуючи картки або книги складського обліку. У цих документах зазначаються назва продукції, її номенклатурний номер, одиниця виміру, розмір, марка та ціна за одиницю. Важливим є введення додаткових граф у картках складського обліку, таких як «термін використання» та «граничний момент поповнення запасу», що дозволяє контролювати терміни та кількість днів до необхідного поповнення. Облік готової продукції на складі ведеться безпосередньо в момент надходження продукції на склад або її відпуску [12].

Процес формування інформації про готову продукцію в бухгалтерському обліку починається зі складання первинних документів. Документальне оформлення руху готової продукції на підприємстві узагальнено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Документальне оформлення руху готової продукції на підприємстві

Джерело: узагальнено автором за [18]

На основі здавальних накладних, які також виписуються у двох примірниках, формується Відомість випуску готової продукції за звітний місяць. У цій відомості випущена продукція групується за видами та сортами (номенклатурними номерами) і відображається у двох оцінках: за обліковими цінами (як правило, за плановою

собівартістю); за фактичною собівартістю, яка визначається наприкінці місяця після складання звітної калькуляції [5].

В бухгалтерії, на основі приймально-здавальних документів, формується накопичувальна відомість випуску готової продукції. Інформація з цієї відомості використовується для контролю за виконанням завдань щодо обсягу виробництва, а також для бухгалтерських записів на рахунках синтетичного обліку. Рух первинних документів, що стосуються обліку готової продукції, представлено на рис. 2.3.

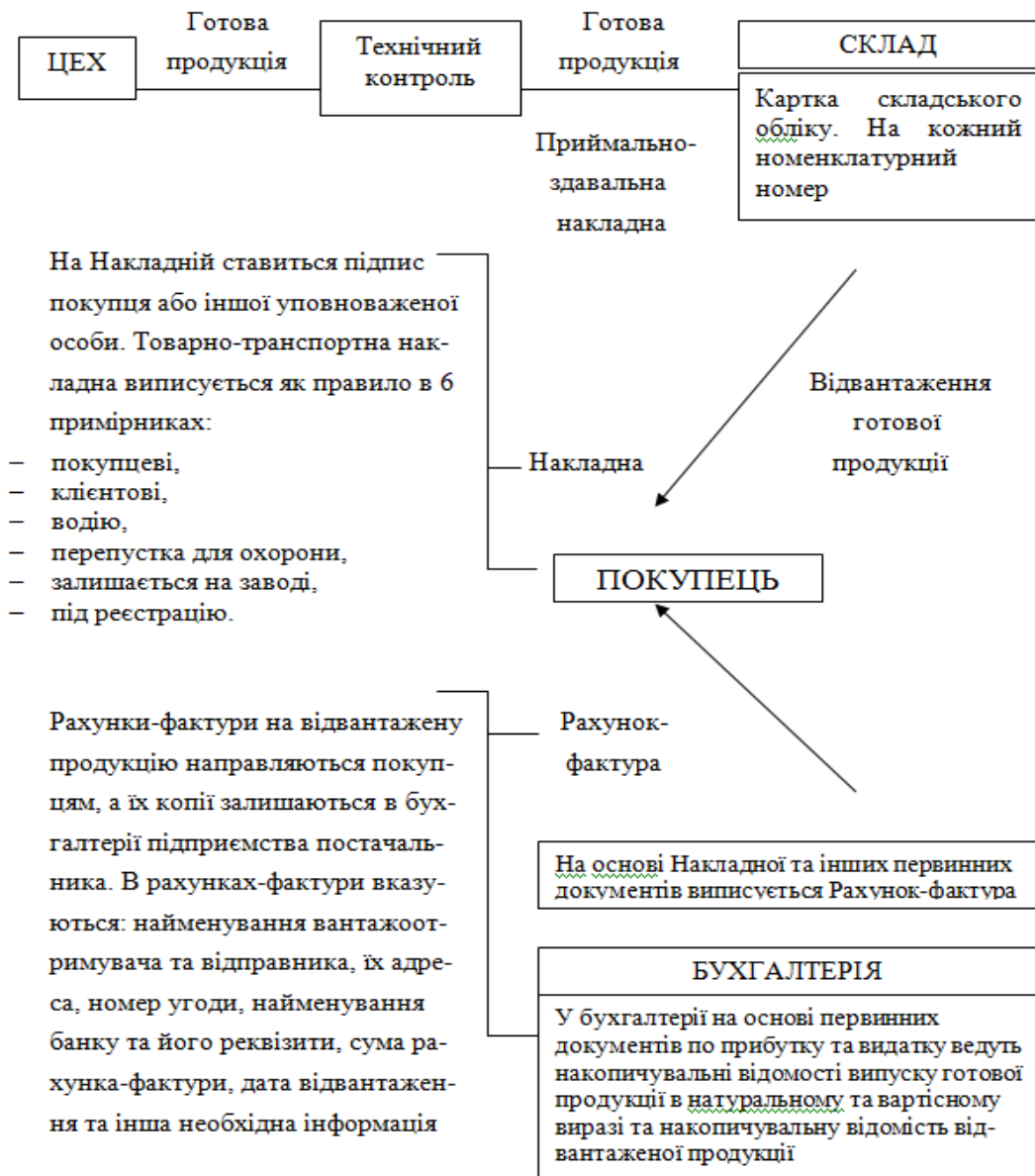

Рис. 2.3. Рух первинних документів з обліку готової продукції

Джерело: узагальнено автором

Підприємство реалізовує свою продукцію покупцям на підставі укладених договорів (угод).

Отже, в результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що ефективна інформаційна система обліку повинна забезпечувати користувачів своєчасною, точною та достовірною інформацією про виробництво, зберігання та реалізацію готової продукції. Водночас, Наказ про облікову політику підприємства є важливим інструментом для організації обліку.

2.2. Організація та методика облікового процесу формування готовою продукцією на підприємствах

В умовах сучасного економічного середовища облік готової продукції відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективності управління підприємствами. Він сприяє не лише точному відображенню фінансових результатів діяльності, але й дозволяє здійснювати моніторинг виконання виробничих планів, контролювати запаси та своєчасно реагувати на зміни попиту на ринку.

Облік готової продукції забезпечує інформаційну основу для фінансового аналізу, планування та управлінських рішень, що дозволяє підприємствам адаптуватися до динамічних умов ринку.

Серед основних викликів, що стоять перед підприємствами в області обліку готової продукції, можна виділити нестабільність ринкової кон'юнктури, глобалізацію торговельних відносин та зростаючі вимоги до прозорості та звітності. Інноваційні рішення та системи управління можуть стати запорукою підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Облік готової продукції є важливим елементом управління, який допомагає підприємству контролювати запаси, аналізувати витрати, визначати прибутковість та планувати подальші кроки щодо виробництва і збуту. Він включає в себе реєстрацію кількості, вартості, а також характеристик готової продукції на всіх етапах – від її виробництва до продажу.

Організація обліку готової продукції є важливим аспектом управління діяльністю виробничого підприємства. Правильна організація облікових процесів допомагає забезпечити ефективний контроль над запасами, фінансами та виробничими показниками. Основними завданнями організації обліку готової продукції є:

- ведення точного та своєчасного обліку готової продукції є основним завданням, яке забезпечує достовірність даних;
- запровадження системи контролю якості, яка дозволяє своєчасно виявляти дефекти та документування результатів перевірки якості, що допомагає швидко реагувати на можливі проблеми;
- визначення собівартості продукції, включаючи витрати на матеріали, оплату праці, накладні витрати та інші прямі витрати;
- визначення оптимального рівня запасів, що дозволяє уникнути як дефіциту, так і надлишків продукції;
- аналіз даних щодо продажів готової продукції для виявлення трендів і сезонності, а також формулювання прогнозів попиту на основі аналітичних даних і ринкових досліджень;
- підготовка звітів про залишки готової продукції та її собівартість для внутрішніх і зовнішніх користувачів, а також забезпечення достовірності фінансових показників, що є важливим для інвесторів і кредиторів;
- тісна співпрацю між бухгалтерією, виробництвом, закупками та продажами та узгодження даних про запаси, реалізацію та виробництво продукції для досягнення загальної мети підприємства [18].

Здійснення зазначених завдань залежить від ритмічності роботи підприємства, правильної організації збуту та складського господарства, а також вчасного документального оформлення господарських операцій. Це сприяє підвищенню ефективності управління запасами готової продукції та забезпечує стабільність в процесах збуту.

Організація обліку готової продукції є багатограним процесом, що вимагає комплексного підходу і зусиль. Правильна реалізація цих завдань допоможе підприємству не лише зберігати контроль за запасами та фінансовими показниками, а й підвищити ефективність виробництва, забезпечуючи стабільний розвиток у умовах сучасного ринку.

Ефективний облік готової продукції дозволяє знизити витрати на складування та покращити управління запасами, забезпечуючи оптимальний рівень готової продукції в залежності від сезонності попиту та ринкових умов.

Точний облік готової продукції забезпечує зв'язок з фінансовими показниками підприємства, що дозволяє виявити тренди, пов'язані з ефективністю виробництва та реалізації товарів.

Підприємства виробляють продукцію відповідно до укладених договорів, що базуються на планових завданнях щодо асортименту, кількості та якості. Керівник підприємства повинен приділяти особливу увагу збільшенню обсягів виготовленої продукції, розширенню її асортименту та покращенню якості. Це вимагає ретельного вивчення потреб ринку та адаптації виробничих процесів до вимог споживачів.

Активний моніторинг ринкових тенденцій і споживчого попиту дозволить підприємству ефективніше планувати виробництво та впроваджувати інновації, що, в свою чергу, приведе до зростання конкурентоспроможності і покращення фінансових показників.

Облік готової продукції в умовах сучасного економічного середовища є комплексним процесом, що вимагає високого рівня гнучкості, адаптивності та впровадження новітніх технологій для забезпечення стабільності та зростання підприємств.

У сучасних умовах діяльність будь-якого підприємства є об'єктом уваги багатьох учасників ринкових відносин, які зацікавлені у позитивних результатах його функціонування. Ринкові відносини передбачають конкурентну боротьбу між виробниками, переможцями в якій стають ті, хто найкраще використовує наявні

ресурси. Успішна діяльність будь-якого підприємства полягає в підвищенні рівня економічної ефективності у виробництві продукції.

Один з найважливіших аспектів обліку на підприємствах легкої промисловості – це облік готової продукції та витрат на її виробництво. Впровадження обліку виробництва готової продукції обумовлено організаційно-економічними особливостями господарювання, вимогами стандартів і потребами управління.

Готова продукція у ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» проходить стадії, наведені на рис. 2.4.

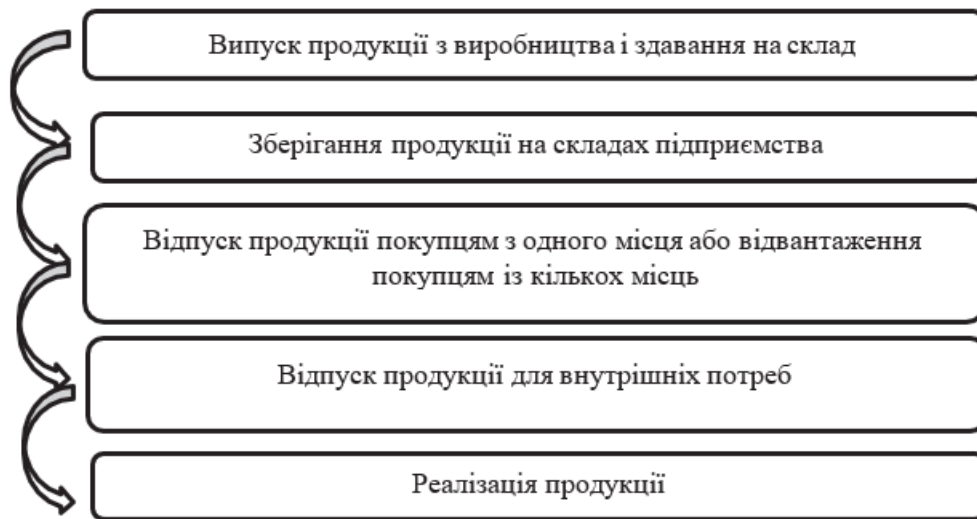

Рис 2.4 Стадії руху готової продукції у ПАТ «Бердичівська фабрика одягу»

Джерело: узагальнено автором

Організація обліку готової продукції та процесу її реалізації в ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» передбачає виконання наступних завдань:

- своєчасне оформлення первинних документів з обліку готової продукції;
- забезпечення контролю за зберіганням готової продукції на складах підприємства;
- визначення кількості та вартості відвантаженої продукції за обліковими цінами;
- невідкладне відображення операцій з відвантаження та реалізації продукції;

- оперативне відображення фінансових розрахунків з покупцями та замовниками;
- аналіз заборгованості покупців та замовників перед підприємством за відвантажену продукцію відповідно до угод;
- контроль за виконанням планів з випуску та реалізації продукції;
- визначення собівартості готової продукції під час її реалізації;
- облік витрат, пов'язаних із збутом продукції, а також її просуванням на споживчому ринку;
- оцінка фінансових результатів від реалізації продукції [33; 40].

Процес організації обліку готової продукції та її реалізації можна умовно поділити на кілька етапів. На кожному з цих етапів важливо визначити відповідальних осіб, які виконуватимуть конкретні обов'язки, а також тих, хто контролюватиме їх виконання (рис. 2.5).

Синтетичний облік наявності та руху готової продукції на ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» здійснюється на активному рахунку 26 «Готова продукція», котрий використовується для узагальнення інформації про наявність та переміщення продукції, виготовленої підприємством. На дебеті рахунка відображаються: надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю; повернення продукції покупцями; оприбуткування надлишків, виявлених в результаті проведеної інвентаризації; дооцінка (в межах раніше проведеної уцінки) [9].

На кредиті рахунка 26 «Готова продукція» фіксуються: реалізація готової продукції за грошові кошти; обмін у рамках бартерних (товарообмінних) операцій на інші види активів; безкоштовна передача продукції (з метою реклами чи благодійності); переведення до складу запасів іншого виду (наприклад, використання як комплектуючого для виробництва іншої продукції); уцінка; списання унаслідок нестач, розкрадань або надзвичайних обставин [9].

Рис. 2.5. Етапи організації обліку готової продукції та її реалізації

Джерело: узагальнено автором за [40]

Дебетове сальдо за рахунком 26 «Готова продукція» відображається в балансі по однойменному рядку 1103 «Готова продукція». Оприбуткування продукції, випущеної з виробництва, проводиться на дебеті рахунка 26 «Готова продукція» і на кредиті рахунка 23 «Виробництво». Детальна інформація про це наведена в табл. 2.1 [9].

Аналітичний облік готової продукції на ПАТ «Бердичівська фабрика одягу» ведеться за місцями її зберігання та окремими видами у натуральних, умовно-натуральних і вартісних показниках.

Таблиця 2.1

Характеристика рахунків 26 «Готова продукція»

Назва та шифр	Призначення рахунку	По дебету відображається	По кредиту відображається	Місце в звітності
26 «ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ»	Для узагальнення інформації про наявність та рух продукції, виготовленої підприємством	Надходження готової продукції власного виробництва за первісною вартістю	Сума відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції	Баланс (ф. № 1) р. 1103

Джерело: узагальнено автором за [9]

Досягнення позитивного фінансового результату підприємства стає можливим завдяки ефективній системі управлінського обліку, яка забезпечує формування даних про запаси готової продукції на складі. Ця система гарантує своєчасність і точність оприбуткування продукції, її збереження, а також своєчасне відвантаження та виконання зобов'язань перед покупцями та замовниками.

РОЗДІЛ 3

ПОБУДОВА СИСТЕМИ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГОТОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Моделювання системи аудиту готової продукції на підприємстві

Аудит готової продукції на підприємстві є невід'ємною частиною ефективного управління підприємством, що сприяє покращенню якості продукції, підвищенню її конкурентоспроможності та забезпеченню фінансової стабільності.

Мета аудиту готової продукції не лише полягає у перевірці точності даних, а також у забезпеченні ефективності управлінських процесів, максимальної захищеності від ризиків та дотримання внутрішніх і зовнішніх норм. Це дозволяє підприємству не лише підвищити якість обліку, але й забезпечити стабільність та сталий розвиток його діяльності.

Основні завдання аудиту готової продукції узагальнено на рис. 3.1.

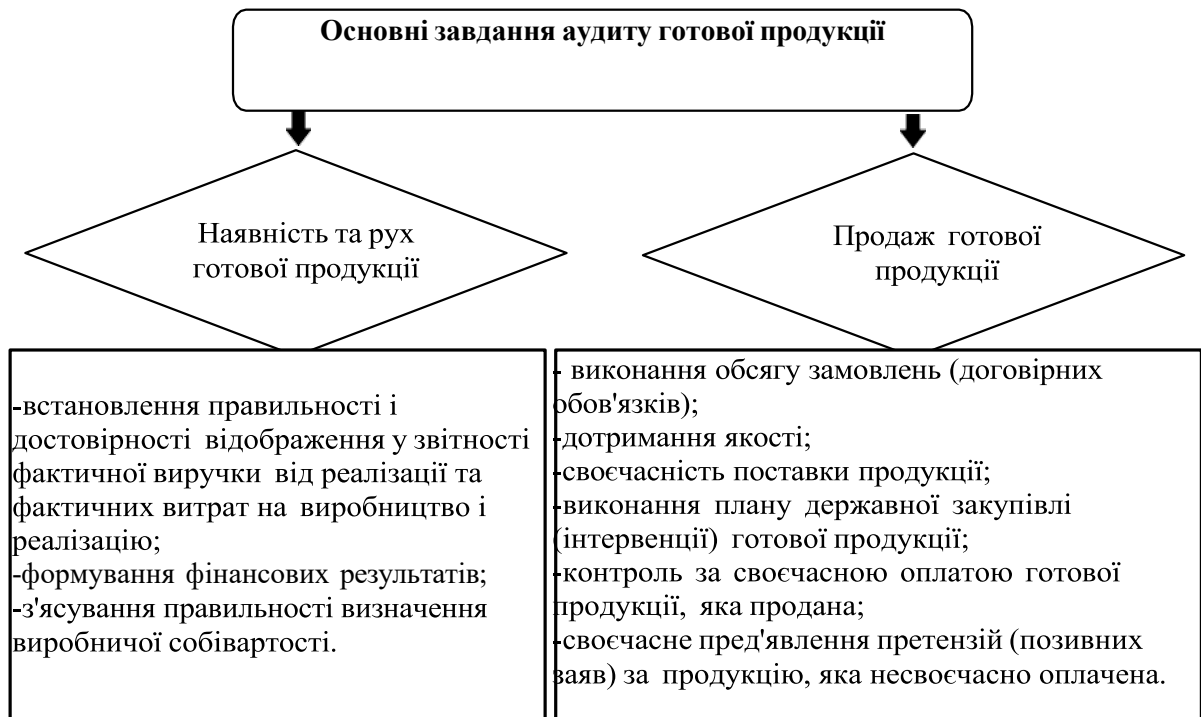

Рис. 3.1. Завдання аудиту руху готової продукції

Джерело: узагальнено автором

Для досягнення мети аудиту та задоволення потреб користувачів у отриманні повної, достовірної та об'єктивної інформації щодо виробництва та реалізації готової продукції, аудитору необхідно виконати такі завдання:

1) перевірити, як здійснюється контроль за використанням готової продукції у виробництві;

2) оцінити правильність формування зведеної інформації про витрати на виробництво;

3) переконатись у правильності та своєчасності документального відображення реалізації та передачі готової продукції з виробництва на склад і зі складу;

4) перевірити правильність оформлення документів, що стосуються зберігання готової продукції на складі;

5) оцінити правильність оформлення документів під час інвентаризації готової продукції;

6) виявити можливі протизаконні дії, пов'язані з рухом і зберіганням готової продукції, а також суттєві порушення і помилки в бухгалтерському обліку та звітності;

7) переконатись у відповідності якості продукції та перевірити наявність відповідних документів;

8) оцінити відображення виготовлення і реалізації готової продукції в податковому обліку.

9) перевірити, чи своєчасно та правильно складається звітність в частині відображення операцій з готовою продукцією.

Загальними принципами та основними напрямками аудиту готової продукції є:

- проведення заходів для зниження ризику неякісної продукції;
- обґрунтування запланованих обсягів готової продукції;
- виконання обсягів замовлень і договірних зобов'язань на продукцію;
- дотримання стандартів якості готової продукції;
- забезпечення своєчасності поставок готової продукції;

– контроль за своєчасною оплатою за готову продукцію.

Основні організаційно-методологічні підходи до аудиторської перевірки готової продукції представлені на рис. 3.2.

Укладання договору на проведення аудиту					
Мета аудиту готової продукції					
Визначення достовірності, повноти відображення інформації про готову продукцію у фінансовій звітності, облікових регістрах обліку					
Завдання аудиту готової продукції					
Перевірка правильності оформлення первинних документів	Перевірка надходження готової продукції на склад, перевірка аналітичного обліку готової продукції	Перевірка оцінки готової продукції у поточному обліку та на дату звітності	Перевірка відвантаження готової продукції	Перевірка правильності визначення первісної вартості готової продукції	Перевірка інформації фінансової звітності та її тотожності обліковим регістрам, первинним документам.
Предмет аудиту					
Господарські процеси та господарські операції, пов'язані з рухом готової продукції					
Об'єкти аудиту					
Елементи облікової політики	Господарські операції	Первинні документи	Облікові регістри	Довідки бухгалтерії	Фінансова звітність
Методи організації аудиту					
Суцільний			Вибірковий		
Загальний план					
Підготовчий етап	Етап фізичної перевірки		Основний		Заключний
Програма аудиту					
Складається відповідно професійного судження аудитора					
Робочі документи					
Оформлюються здійсненні аудиторські процедури та їх результати					
Узагальнення результатів аудиту					
Аналіз виявлених порушень	Оформлення підсумкових документів		Надання рекомендацій щодо організації обліку готової продукції, попередженню помилок		Обговорення з управлінським персоналом результатів аудиторської перевірки
Аудиторський звіт					
Надається аудитором після завершення аудиторської перевірки відповідно до чинного законодавства					

Рис. 3.2. Основні складові моделі організації і методики аудиту готової продукції

Джерело: узагальнено автором за [18]

Завдяки інформації, викладеній у даній моделі, аудиторські фірми можуть формувати досвід для конкретної перевірки, а комітет з якості аудиту — оцінювати рівень якості проведеного аудиту.

Аудит готової продукції передбачає перевірку своєчасності та якості обліку виробництва, випуску та реалізації готової продукції не лише за звітний період, а й за коротші проміжки часу. Він також включає контроль за цілісністю та своєчасністю відвантаження продукції покупцям. Практичні дослідження свідчать, що для ведення обліку готової продукції доцільно використовувати уніфіковані форми документації.

Важливою умовою успішного обліку є:

1. Створення графіків документообігу для обліку продукції та доведення їх до відповідальних виконавців, що займаються створенням і перевіркою первинних документів.

2. Видача розпорядчої документації особам, відповідальним за здійснення господарських операцій і наділеним правом підпису первинних документів.

3. Контроль з боку працівників бухгалтерії за правильністю оформлення первинної документації з обліку готової продукції.

Забезпечення виконання цих умов призведе до значного підвищення результативності та фінансово-економічної діяльності підприємств. Це також дозволить створити більш ефективний і менш трудомісткий облік, а також контроль за наявністю, рухом і використанням готової продукції, що призведе до значної економії.

3.2. Удосконалення системи аналітичного забезпечення управління готовою продукцією підприємств

В умовах динамічного розвитку ринку та зростаючої конкуренції управління готовою продукцією на підприємствах стає однією з найважливіших складових їхньої діяльності. Успішне управління вимагає не тільки ефективних виробничих процесів, але й надійного інформаційного забезпечення. Однією з ключових складових цього процесу є система аналітичного забезпечення.

Обліково-аналітичне забезпечення реалізації готової продукції є інтегрованою комплексною системою обліку та аналізу, що взаємодіє через інформаційні потоки

під час формування та передачі оперативної і якісної обліково-аналітичної інформації. Це забезпечує обґрунтованість і ефективність прийняття управлінських рішень щодо планування реалізації готової продукції в подальшому в рамках системи управління підприємством.

Обліково-аналітичне забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства повинно відповідати принципам системного підходу, таким як єдність складових, модульна структура, ієрархічність, функціональність, своєчасність, об'єктивність та релевантність.

Це забезпечення має виконувати такі завдання:

- своєчасне оформлення первинних документів з обліку готової продукції;
- контроль за наявністю готової продукції на складах підприємства;
- визначення кількості та вартості відвантаженої продукції (за обліковими цінами);
- своєчасне відображення операцій з відвантаження та реалізації продукції;
- оперативне документування розрахунків з покупцями та замовниками;
- виявлення заборгованості покупців та замовників за відвантаженою продукцією відповідно до договорів;
- контроль за виконанням плану реалізації продукції;
- визначення фінансового результату від реалізації продукції;
- аналіз показників реалізації готової продукції;
- оцінка показників рентабельності діяльності;
- прогнозування обсягів реалізації готової продукції.

Удосконалення обліку готової продукції на підприємствах легкої промисловості є важливим аспектом для підвищення ефективності виробництва і контролю якості та передбачає здійснення наступних заходів:

1. Впровадження автоматизованої системи управління складом (WMS), яке передбачає впровадження програмного забезпечення, що автоматизує процеси

обліку готової продукції, дозволяє зменшити кількість помилок у обліку та забезпечує своєчасну інформацію про наявність та рух товарів.

2. Розробку стандартних форм для обліку готової продукції, які забезпечать послідовність і точність даних, а також впровадження електронного документообігу для швидкого обміну інформацією між відділами, що зменшить ризик втрати документів та покращить контроль.

3. Впровадження практики проведення регулярних (наприклад, щомісячних) інвентаризацій готової продукції для своєчасного виявлення розбіжностей між фактичною кількістю та даними обліку, а також залучення зовнішніх аудиторів для проведення незалежних перевірок обліку готової продукції.

4. Реалізація системи управління якістю, такої як ISO 9001, з чіткими процедурами контролю за якістю готової продукції.

5. Перегляд існуючих норм і витрат, пов'язаних з виробництвом готової продукції, для виявлення можливостей для покращення та запровадження регулярного аналізу собівартості готової продукції та розробка заходів щодо її зменшення.

6. Використання сучасних методик, таких як JIT (управління запасами в режимі "точно вчасно"), для зменшення витрат на зберігання готової продукції, а також аналіз сезонності та попиту для оптимізації обсягів запасів готової продукції, що дозволить уникнути надлишків та дефіцитів.

Отже, удосконалення обліку готової продукції на підприємствах легкої промисловості є безумовно важливим заходом для покращення ефективності управління. З практичним впровадженням вищезгаданих заходів підприємства зможуть значно підвищити точність обліку, зменшити витрати, покращити якість продукції та забезпечити конкурентоспроможність на ринку.

Вдосконалення системи аналітичного забезпечення управління готовою продукцією підприємств є необхідною умовою для підвищення їх конкурентоспроможності та ефективності. Узгодження між технологіями,

стандартами, навчанням персоналу та адаптацією історичних даних до сучасних потреб дозволить оптимізувати управлінські рішення та досягти оптимального рівня обслуговування споживачів.

Отже, система обліково-аналітичного забезпечення відіграє важливу роль у процесі управління виробництвом та реалізацією готової продукції. Вона забезпечує взаємодію різних структурних підрозділів та координацію інформації з численних джерел, враховуючи як зовнішні, так і внутрішні зміни.

Впровадження ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції дозволить підприємствам підвищити якість облікової та аналітичної інформації, необхідної для планування та прогнозування. Це, у свою чергу, сприятиме формуванню актуальної та достовірної управлінської інформації, яка дозволить керівникам приймати зважені рішення для забезпечення довгострокового функціонування та сталого розвитку підприємства. Також це дасть можливість швидко реагувати на зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищі, підвищуючи стабільність фінансово-господарської діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Результатом кваліфікаційної роботи є теоретичне узагальнення та формування рекомендацій щодо обліку і контролю готової продукції підприємств легкої промисловості. Це дало змогу обґрунтувати висновки теоретичного та прикладного характеру:

Готова продукція є важливим об'єктом облікової системи, який інтегрує організаційні інструменти обліку виробництва та продажу. Вона слугує засобом для досягнення основної мети функціонування підприємства. Готова продукція виступає ключовим джерелом отримання прибутку для компанії та є складовою частиною запасів, яка може використовуватися в межах самого підприємства, виконуючи роль внутрішнього ресурсу для виробничих процесів.

Отже, результати дослідження свідчать про те, що вдосконалення методики бухгалтерського обліку готової продукції на виробничих підприємствах вимагає постійного аналізу і контролю за усіма ресурсами. У цьому контексті надзвичайно важливим є забезпечення достовірного і систематизованого бухгалтерського обліку, що дозволяє проводити якісну та кількісну оцінку готової продукції, на підставі якої приймаються ефективні управлінські рішення.

Готова продукція є ключовим об'єктом обліку, аналізу та аудиту в підприємствах легкої промисловості. Вона відображає завершений виробничий процес і має визначальний вплив на фінансові результати підприємства. Якісний облік готової продукції забезпечує достовірність фінансової звітності та дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в системі управління молокопереробними підприємствами виконують важливу роль у забезпеченні контролю за витратами, оцінці рентабельності продукції та дотриманні стандартів якості. Ефективна система обліку дозволяє виявляти резерви підвищення продуктивності та покращувати управлінські практики на підприємстві.

Господарська діяльність підприємств легкої промисловості має свої особливості, такі як технологічні процеси, сезонність попиту та висока конкуренція. Оцінка економічного стану цих підприємств вимагає комплексного підходу, що включає аналіз фінансових показників, їхньої конкурентоспроможності та ефективності управління.

Організація первинного обліку готової продукції є критично важливою для забезпечення точності даних про обсяги виробництва та реалізації продукції. Впровадження уніфікованих форм документації та чітких інструкцій з обліку забезпечить оперативність і прозорість облікових процесів.

Методика облікового процесу формування готової продукції має базуватися на принципах прозорості, достовірності та своєчасності інформації. Важливо також використовувати сучасні інформаційні технології для автоматизації облікових процесів, що дозволить підвищити ефективність управління готовою продукцією.

Моделювання системи аудиту готової продукції повинно враховувати специфіку виробничих процесів та потреби підприємства. Чітка структура аудиту дозволить виявити та усунути слабкі місця в обліку та контролі готової продукції, що, в свою чергу, підвищить загальну ефективність діяльності підприємства.

Удосконалення аналітичного забезпечення управління готовою продукцією базується на впровадженні новітніх аналітичних методів та інструментів, які дозволяють реалізувати глибший аналіз даних і прогнозування. Це дозволяє підприємствам ефективно реагувати на зміни у ринковій ситуації, оптимізувати витрати та покращити якість продукції.

У підсумку, організація бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту готової продукції підприємств легкої промисловості є важливим аспектом, що впливає на їх конкурентоспроможність і фінансову стійкість. Впровадження комплексних систем облікового та аналітичного забезпечення дозволить значно підвищити ефективність управлінських процесів і досягнення стратегічних цілей підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухгалтерський облік (для необлікових спеціальностей) : навч. посіб. / Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок, О. М. Дмитренко. Житомир : Рута, 2022. 256 с.
2. Візіренко С. В., Агаркова О. В. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 36–42. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2019/5.pdf
3. Войтюк А. О. Суть готової продукції, як складової частини запасів підприємства. *Збірник наукових праць студентів кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу*. 2018. Вип. 1. С. 55–58. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/32989/1/55.PDF>.
4. Гайдучок Т. С. Обліково-аналітичний підхід до управління процесом реалізації готової продукції: теорія та практика. Актуальні питання розвитку економіки: світові та національні аспекти : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21 трав. 2024 р.). Умань : Візаві, 2024. С. 191-194.
5. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Дем'янишина О. А., Ареп'єва О. В. Фінансовий облік активів : навч. посіб. : у 2 ч. / Житомир : Поліський нац. ун-т, 2024. Ч. I. 360 с.
6. Дерій В. А., Гуменна-Дерій М. В., Шара Є. Ю. Слесар Т. М. Готова продукція в системі управління матеріальними ресурсами і витратами підприємства: обліково-аналітична категорія, класифікація, оцінка та облік. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2023. № 2 (70). С. 141–153.
7. Заокіпна Н. С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації. URL: http://intkonf.org/zaokipna-ns-udoskonalennya-obliku-gotovoyi-produktsiyi-ta-yiyi-realizatsiyi/10_DN_2013/Economics/7_132571.doc.htm.
8. Занько Б. Готова продукція: особливості обліку. URL: <https://news.dtkk.ua/accounting/individual-transactions/42876-gotova-produkciia-osoblivosti-obliku>

9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ М-ва фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

10. Коваль Л. В. Облікова політика в управлінні підприємством. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/44.pdf

11. Король Г. О. Організація внутрішнього аудиту обліку та реалізації готової продукції на підприємстві. URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/62892.doc.htm

12. Кравченко М.В., Даценко А.Є., Золотаренко Ю.В. Теоретичні аспекти контролю й аудиту процесу реалізації готової продукції в аграрному підприємстві *Економка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 848-851.

13. Кулик В. А., Левченко З. М. Облікова політика підприємства: навч. посіб. Київ : SBA-Print, 2019. 238 с

14. Лігоненко Л. Концептуальні засади економічного управління підприємством. URL: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2013/03/1.pdf>

15. Макаренко А. П., Босенко Е. О. Організація та методика аудиту готової продукції. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2019/5.pdf

16. Макарова Г.С., Мушта В.В. Удосконалення обліку та формування собівартості готової продукції підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 527–533.

17. Маркова Т.Д. Особливості обліку виробництва і реалізації готової продукції на підприємствах харчової промисловості. *Економіка харчової промисловості*. 2014. № 2(22). с. 74–78.

18. Меліхова Т. О., Феофанова І. В., Лісіна Н. Л. Удосконалення методики аудиту готової продукції для покращення системи обліку на підприємстві. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2020/5.pdf

19. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : наказ М-ва фінансів України 29 груд. 2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>.

20. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : наказом М-ва фінансів України від 28 берез. 2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ М-ва фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

22. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ М-ва фінансів України від 20 жовт. 1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

23. Осадча Г. Г., Темчишина Ю. Л., Насідзе Д. Облік готової продукції та його науково-методичні аспекти на сучасному промисловому підприємстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 16. С. 898–905.

24. Петришина Н. С. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nie_2014_1_9.pdf.

25. План рахунків бухгалтерського обліку у визначеннях та схемах : навчально-наочний посібник / Ю. С. Цаль-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок [та ін.]. Житомир : Рута, 2019. 212 с.

26. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755 / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

27. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ М-ва фінансів України від 24 травн. 1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

28. Порядок подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28 лют. 2000 р. № 419. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP000419>

29. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

30. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

31. Про інвентаризацію активів та зобов'язань : Положення від 02 верес. 2014 р. №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

32. Сафарова А. Т. Корольчук І. Р. Документування операцій з обліку готової продукції на підприємствах побутової хімії. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/18_2017/41.pdf

33. Сухорукова О. Д., Сухорукова А. Д., Матюха М. М., Матюха Н. Н. Проблематика обліку готової продукції на підприємстві та шляхи її вирішення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2019. № 15(77). С. 35–38.

34. Тесак О. В. Облікова політика як інструмент організації бухгалтерського обліку. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/22.pdf

35. Тичинський О. О. Сучасні підходи до формування облікової політики щодо готової продукції на підприємствах легкої промисловості *Перспективи розвитку науки, освіти і суспільства в контексті євроінтеграції*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Ізмаїл, 31 жовтня 2024 р.): у 2 ч. Ізмаїл: ЦФЕНД, 2024. Ч. 1. С. 52–55.

36. Тичинський О. О. Особливості формування облікової політики щодо готової продукції на підприємствах легкої промисловості. *Сучасні пріоритети розвитку науки та суспільства*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 11-12 квітня 2024 року; у 2-х т. Т.2. Ч.1. / За заг. ред. В.І. Мельник. Тернопіль: Крок, 2024. С. 125-127.

37. Тичинський О. О., Дембровська М. Я. Облік готової продукції у контексті сучасної економічної реальності. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та*

податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу : зб. праць учасників III Міжнар. наук.-практ. конф. (7-8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. 577 с. DOI: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.27925230.v3>

38. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: [підруч.] Київ: Алерта, 2006. 1080 с.

39. Чабан Г. В., Бурлаков О. О. Аналіз факторів впливу на формування облікової політики в системі управління підприємством. URL: <http://oaji.net/articles/2017/1900-1525276701.pdf>

40. Чепець, О. Г., Клочко К. Ю. Особливості організації обліку процесу реалізації продукції. *Ефективна економіка*. 2017. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5395>

ДОДАТКИ